

i Mineralogi ved Universitetet i Christiania Brøgger med Forespørgsel, om han var villig til at optræde som Opponent, og modtaget Meddelelse om, at han var villig til at opponere i Begyndelsen af December Maaned s. A.

Efter Fakultetets og Konsistoriums Indstillinger bifaldt Ministeriet, at Professor Brøgger optraadte som Opponent ved Forsvaret af fornævnte Disputats, samt at der stillede et Beløb af 300 Kr. til Raadighed til Rejseudgifter for ham, at afholde af Universitetets ekstraordinære Udgifters Konto for Finansaaret 1893—94.

VI. Akademiske Højtideligheder.

Reformationsfesten højtideligholdtes Tirsdagen den 14de November 1893. Talen*) holdtes af Professor, Dr. T. N. Thiele. Indbydelsesskriftet indeholdt en Afhandling af Samme: »Om Nutidens Reform af den iagttagende Astro-nomi«. 68 S. 4to.

Festen i Anledning af Hans Majestæt Kongens Fødselsdag fejredes Onsdagen den 11te April 1894. Universitetets Rektor, Professor Dr. med. C. M. Reisz holdt Talen**). Indbydelsesskriftet indeholdt en Afhandling af Samme: »Tuberkulosens Udbredelse og dens Helbredelighed«. 78 S. 4to.

I Anledning af *Deres Kongelige Højheder Kronprinsens og Kronprinsessens Søløbryllup* den 28de Juli 1894 holdt Universitetet ikke Fest, da denne Højtidelighed faldt midt i Universitetsferien, men udgav i Anledning af Dagen et Festskrift, der indeholdt en Afhandling af Professor i klassisk Filologi og Archæologi, Dr. J. L. Ussing: »Den græske Søjlebygningens Udvikling, en æsthetisk, archæologisk Afhandling«. Med en Fortale af Universitetets Rektor, Professor, Dr. C. M. Reisz og, foruden Titelbilledet, 54 Afbildninger i Texten. 82 S. Stort 4to.

VII. Videnskabelige Samlinger og Anstalter.

I. Universitetsbibliotheket.

Paa Forslaget til Lov om Tillægsbevilling for 1893—94 blev der af Kirke- og Undervisningsministeriet stillet Forslag om, at de for Universitetsbibliotheket fastsatte Lønninger og Medhjælpssummen for April 1893 maatte udbetales med de i Lov af 14de April 1893 hjemlede Beløb. Ministeriet bemærkede i denne Anledning, at i Modsætning til, hvad der havde været Tilfældet med de øvrige i den sidste Tid gennem Kirke- og Undervisningsministeriet emanerede Lønningslove, kom den af Rigsdagen den 1ste April 1893 endelig vedtagne og under 14de s. M. stadfæstede Lov om Lønninger for de ved det store kgl. Bibliothek og ved Universitetsbibliotheket ansatte Embeds- og Bestillingsmænd ikke til at indeholde den Bestemmelse, at Loven skulde

*) Trykt i Maanedsskriftet „Tilskueren“, November-December Heftet 1893.

**) Ledsaget af en vejledende Tegning: „Blødersygdommens Arvelighed“.

træde i Kraft med det nye Finansaars Begyndelse, og den ved Loven hjemlede Lønningsforhøjelse for Bibliothekernes Embeds- og Bestillingsmænd havde derfor først kunnet komme dem tilgode fra 1ste Maj 1893 at regne. Da det i og for sig maatte anses for det naturligste, at en Lønningslov, naar det efter Tidspunktet for dens Vedtagelse var muligt, traadte i Kraft med det nye Finansaars Begyndelse, og der hos de vedkommende Embeds- og Bestillingsmænd havde været en Forventning om, at dette vilde ske i det foreliggende Tilfælde, samt da det beroede paa en ren Tilfældighed, at Forslaget til Loven ikke ligesom de andre Lønningslovforslag fra bemeldte Ministerium kom til at indeholde den paagjældende Bestemmelse, foreslog Ministeriet givet fornøden Hjemmel til, at de af Loven følgende Lønningsforhøjelser kunde komme de Vedkommende tilgode fra Finansaarets Begyndelse at regne, jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg A. Sp. 2991—92, 3061—62 og 3067—70. Forslaget blev forkastet ved 2den Behandling i Folkethinget, jfr. Folkethingstidende s. A. Sp. 5124, 5129—30, 5140—41 og 5167 samt Rigsdagstidende s. A. Tillæg B. Sp. 1949—50 og 2017—18.

2. Den botaniske Have.

a. Fornyet extraordinær Bevilling til Ordning af Havens Herbariesamlinger samt Forslag til Forøgelse af den ordinære Arbejdskraft i Havens Museum m. m.

Ved Behandlingen af Finanslovforslaget for Finansaaret 1889—90 blev der bevilget et ekstraordinært Beløb af 6000 Kr., fordelt paa 4 Aar, til Ordningen af den botaniske Haves Herbariesamlinger, jfr. Univ. Aarb. for 1887—88 S. 318—33.

Efter at denne Bevilling var udløben med Finansaaret 1892—93, modtog Konsistorium under 14de Juni 1893 en Skrivelse fra Direktøren for botanisk Have, hvori gaves en Oversigt over: I. Hvad der var blevet udrettet for det fornævnte Beløb; II. Hvad der stod tilbage at udføre; III. Hvilken Arbejdskraft der for Tiden fandtes ved Museet og IV. Forslag til dens Forøgelse.

I. Hvad der var blevet udrettet.

Med Hensyn hertil bemærkede Direktøren, at Beløbet var anvendt omtrent saaledes: a. til det egentlige Ordningsarbejde ved Cand. mag. Raunkiær 3600 Kr. og ved Cand. mag. J. Lange 80 Kr., b. til Opsætning paa Papir af Planterne ved 2 Damer 739 Kr., c. til Papir, Pap m. m. 1308 Kr. og d. til Trykning af Etiketter, Gummi, Papirkapsler m. m. 273 Kr., i alt 6000 Kr.

De udførte Arbejder vare:

A. Konservator-Arbejder.

Ved Arbejdets Begyndelse henlaa en Mængde Planter i Pakker, færdige til at sættes op paa Papir (Halvark), og i Løbet af de 4 Aar var en anden stor Mængde tilkommen. To Damer havde i de 4 Aar opsat ialt c. 27,000 Exemplarer (Halvark). Tallet kunde ikke opgives nøje, fordi Optegnelserne over det udførte Arbejde i Begyndelsen bleve gjorte efter et andet Princip

end senere. Hertil var medgaaet det meste af de ovenstaaende under b., c. og d. opførte Summer.

B. *Egentlige Ordningsarbejder.*

Herbariet bestod af følgende 3 Dele: 1. det danske Herbarium; 2. det arktiske; en naturlig Følge af, at vi havde saa store nordiske Højlande og Kolonier, og 3. Generalherbariet; omfattende hele den øvrige Del af Verden. Indenfor hver enkelt af disse Afdelinger kunde der igjen skjælnes mellem 1. Blomsterplanterne og 2. Løbplanterne; Kryptogamerne. Endvidere kunde bemærkes, at Maalet var at have Herbariet saaledes ordnet, at man med stor Lethed kunde finde de Planter, som man af en eller anden Grund havde Brug for; at Exemplarerne fastsattes paa Halvark; i stort Folium; at de til samme Art hørende Exemplarer lagdes i ét Omslag eller i flere, hvis der var mange, paa hvis nedre Hjørne til venstre en Etikette angav Artens Navn; at Arten lagdes alfabetisk indenfor hver Slægt; at Slægterne vare ordnede alfabetisk eller efter en Monografi indenfor hver Familie, og Familierne efter et naturligt System med delvis Benyttelse af Alfabetet.

Følgende Ordningsarbejder vare udførte:

1. *Galathea-Samlingen.* De fra Korvetten Galatheas Jordomsejling i 1845—47 hjembragte Samlinger henlaa endnu i 1888 i samme raa Tilstand som 40 Aar tidligere i Pakker paa Loftet. Den hele Samling var gennemgaaet, Planterne vare alle fremlagte til Opsætning paa Papir med nye Etiketter m. m. Doubletter vare udtagne, og af de paa Papir opsatte Planter var en stor Del allerede indordnet i Herbariet. Resten vilde kunne følge om ikke lang Tid. Tilbage var en Del Pakker, som Haven havde faaet for nogle Aar siden fra Kiel, til hvis Universitet Dele af Galathea-Samlingerne efter Hjemkomsten bleve overgivne, og nogle Pakker, som Haven havde faaet efter Professor Didrichsens Død, og som denne, der var Expeditionens ene Botaniker, maatte have faaet til Ejendom. Alle disse Planter vare formodentlig Doubletter; de maatte henligge indtil videre.

2. *Dansk Herbarium.* Blomsterplanterne vare allerede tidligere vel ordnede efter Endlichers System; men da dette var forældet og lidet kjendt i Detail af de yngre Botanikere, vare de blevne omordnede alfabetisk indenfor de forskjellige store naturlige Grupper. Hver Art kunde nu med Lethed findes. Dernæst var alt paa Loftet henliggende Materiale, ialt 73 Pakker, gennemgaaet, Doubletterne vare blevne udskilte og Resten indlemmet i Herbariet. Dette var ikke desto mindre et meget fattigt Herbarium; det stammede for allerstørste Delen fra Tiden før 1850, og var desværre ingenlunde i den Stand, som det sømmede sig for Landets officielle danske Herbarium. De danske Kryptogamsamlinger henlaa som i 1888.

3. En Mængde ved Arbejdets Begyndelse henliggende allerede paa Papir opsatte Planter vare *indordnede slægts- eller dog familievis i Generalherbariet*, og det samme var Tilfældet med de i de første 3 Aar paa Papir opsatte Planter. Endvidere var en hel Del gjort i Stand til Opsætning paa Papir.

4. *Generalherbariet.* Dette, der for Blomsterplanternes Vedkommende var ordnet efter det forældede Endlicherske System, var blevet omordnet efter et nyere System for de store Afdelingers Vedkommende, dels efter

Alfabetet. Dog maatte bemærkes, at det kun var sket for Karkryptogamernes, de Nøgenfrøedes, de Enkimebladedes og de Frikronebladedes Vedkommende; de Helkronede, der vare en meget talrig Afdeling, havde ikke kunnet ordnes af Mangel paa Skabe. Ved de paa Finansloven for 1893—94 bevilgede 1450 Kr. vilde denne Mangel forhaabentlig kunne afhjælpes. Blomsterplanterne i dette Herbarium vare nu for saa vidt ordnede, at hver Familie og hver Slægt med Lethed kunde findes undtagen de Helkronede, og fra ældre Tid vare en Del Familiers og Slægters Arter ogsaa ordnede, men ikke alfabetisk. En Del større Slægter i spredte Familier vare blevne omordnede artsvis, men ikke definitivt færdige, ikke lagte i Artsomslag og naturligvis heller ikke videnskabelig reviderede. Bregnerne vare delvis ordnede og Myrtaeernes Familie helt ordnet efter den nye Ordning, dog ved Museumsinspektøren, og saaledes ikke for den ekstraordinære Bevilling. Af Generalherbariets Kryptogamer havde man kun kunnet tage fat paa Mosserne, af hvilke Cand. mag. Lange havde ordnet en Del; men af Mangel paa Midler var Arbejdet opsat.

5. Af det i *Magasin paa Loftet henliggende* aldeles uordnede og ikke paa Papir opsatte Materiale vare ikke mindre end *c. 400 Pakker* blevne gennemgaaede foruden de under 2 anførte danske Planter og Algerne; Mængder af ødelagte eller af andre Grunde værdiløse Planter vare bortkastede, og Resten var bleven fordelt familievis i Pakker, der vilde blive ordnede alfabetisk i Skabene paa Loftet og saaledes være tilgængelige, hvad Øjeblik det skulde være, for en yderligere Bearbejdelse: Sammenligning med Herbariets opstillede Dele, Udtagelse af Doubletter m. m. Tilbage var endnu kun *c. 200 Pakker* af almindelige Herbarier, foruden de Liebmannske og Ørstedeske Samlinger.

I denne Sammenhæng kunde nævnes følgende Arbejder, der ikke vare blevne udførte ekstraordinært: 1. Dr. Rosenvinges Bearbejdelse og Ordning af Algeherbarierne var skreden et godt Stykke fremad; 2. Professor Warming's brasilianske Herbarium, der overgik til Staten 1888, jfr. Univ. Aarb. f. 1887—88 S. 333, havde han efter den Forpligtelse, han paatog sig, ordnet, for saa vidt alle hans egne og Lunds og en Del af de Glaziouske Samlinger angik, og alt dette var blevet indordnet i Herbariet, for saa vidt som Mangel paa Skabe ikke gjorde det umuligt. Tilbage stod en stor Del af de Glaziouske Samlinger, der imidlertid aarlig bleve forøgede ved Gaver fra Dr. Glaziou i Rio Janeiro. Dog vilde det være let at faa de fleste af disse Planter benævnedes, da de vare videnskabeligt bearbejdede i Berlin; der manglede Arbejdskraft til at bringe dem i fuldstændig Orden.

II. Hvad der stod tilbage at gjøre.

I det Foregaaende havde der kun været Tale om *Herbarierne*, for hvis Skyld de 6000 Kr. ekstraordinært bleve bevilgede. Det vilde dog her være rigtigst for Oversigtens Skyld at kaste et Blik paa *hele Museet*. Dets Samlinger vare følgende:

A. *Spiritussamlingen* ∅: de i Spiritus i Glas opbevarede Præparater. Den var i saa god Orden, at man let kunde finde, hvad man søgte.

B. *Tørsamlingen* ∅: Samlingen af Frugter, Frø og lignende, der ikke

kunde finde Plads i Herbariet. Den var tildels ordnet saaledes, at Gjenstandene kunde findes; men her henlaa dog en Del Materiale paa Loftet, og i selve Samlingen var meget uensartet og uheldigt opstillet og meget at ordne.

Om *begge disse Samlinger* A. og B. gjaldt der saaledes følgende: Der var i dem, især i B., en betydelig Mængde Stof, der ikke var ordentlig opstillet, og meget Arbejde var tilbage at udføre, før dette skete. Men i Forhold til den ringe Plads, som havdes til Raadighed, vare de langt bedre i Orden og tilgængelige end Herbarierne. Desuden vare Fordringerne til Benyttelsen af dem ikke nær saa store som til Benyttelse af Herbarierne, da intet eller næsten slet intet forlangtes udlaant, og det væsentlig kun var til Forelæsningerne og til videnskabeligt Studium, at de bleve benyttede, og desuden voxede de heller ikke slet saa stærkt som Herbarierne. Af disse Grunde ansaa Direktøren det forsvarligt at standse Opstillingsarbejderne i disse Afdelinger fra 1ste April 1893 indtil videre og lade dem henstaa, som de nu vare, blot sørgende for deres Konservering, og han havde erholdt Tilladelse til at anvende de 400 Kr., med hvilke Kandidat Rützou var blevet lønnet for Arbejde i disse Samlinger indtil videre til Herbarierne. Men det maatte bemærkes: 1. at ogsaa disse Samlinger jævnt bleve forøgede, om end ikke saa stærkt som Herbarierne; 2. at de vilde have særlig Interesse for det besøgende Publikum, hvorfor det maatte være Havens Opgave at udstille dem saaledes, at dette kunde vinde Belæring af dem, hvilket dog først ret vilde kunne ske, naar der *ved Nybygning* var tilvejebragt den nødvendige Plads. De 400 Kr. vilde da næppe være tilstrækkelige til disse Samlingers Krav.

C. *Samlingen af Vedprøver* kunde næppe siges at eksistere, fordi de Gjenstande, der havdes, og som tildels for mange Aar siden vare tildannede i passende Form af Hr. Kiærskou og vare ret talrige, laa spredte i forskellige Rum og aldeles uden Orden. Paa Loftet henlaa Mængder af Vedstykker fra den gamle botaniske Haves Rydning, af hvilke der med Tiden skulde gjøres Snit til Opstilling. Denne Samling havde imidlertid ikke nogen særdeles stor videnskabelig Betydning, saa at den meget godt kunde vente til en belejlig Tid i Fremtiden.

D. *Den palæontologiske Samling* vilde efter Aftale med Professor Johnstrup blive indlemmet i det mineralogiske Museum paa saadanne Stykker nær, der havde særlig botanisk-systematisk Interesse.

E. Tilbage stod *Herbarierne*. For at faa et godt Overblik over, hvad her endnu var at gjøre, skulde først omtales Konservator- og derpaa Ordnings- og Bestemmelsesarbejder.

1. Konservatorarbejder.

1. Som det fremgik af den historiske Oversigt i Univ. Aarb. f. 1887—88 S. 322 ff. var det hele Herbarium blevet til ved en successiv Erhvervelse og Sammensmeltning af de ældre danske Botanikeres Herbarier: Vahls, Schumachers, Rottbølls, Hornemanns, Liebmanns almindelige Herbarium, dertil Liebmanns mexikanske, Ørsteds centralamerikanske Samlinger og i nyere Tid Warmings brasilianske foruden en Mængde mindre, ved Gave, Kjøb eller Bytning erhvervede Samlinger. I ældre Tid bleve Planterne fastheftede paa Halvark af *meget lille* Format og tildels limede fast til disse;

i nyere Tider vare alle Herbarier i Udlandet gaaede over til større Format, og for over 30 Aar siden indførtes et bestemt stort Folioformat i vort. De i Løbet af over 100 Aar erhvervede Samlinger saa naturligvis højst forskellige ud i Henseende til Papirets Format, Farve og Kvalitet, Opsætning og Etikettering; men alle disse forskellige Herbarier vare blevne sammenordnede i det store *uden Hensyn hertil*. Museet arbejdede nu stadigt paa at overføre Planterne fra lille Format til det valgte store, og det ikke blot af Skjønhedshensyn — alle udenlandske Herbarier, som Direktøren havde set, vare ensartede, hvert for sig —, men ogsaa og især, fordi Planterne lide ved at være paa forskjelligt Format; Arkene forskyde sig, komme ind under Planterne paa andre Ark, der brækkes itu og rives løs. Ogsaa Arbejdet med Planterne lettes ved, at Formatet er ens. Her var altsaa et *langvarigt, betydeligt Konservatorarbejde*, der hørte til de ekstraordinære, fra Fortiden overleverede Arbejder.

2. Dernæst maatte erindres, at den Slags Konservatorarbejde, Opsætning paa Papir m. m., *stadig* strømmede til, efterhaanden som Ordningen fortsattes og nye Samlinger indgik.

2. Ordningsarbejder.

1. *Det arktiske Herbarium* var for Blomsterplanternes Vedkommende væsentlig i Orden; de nyere Samlinger fra Grønland vare dog ikke fuldt bearbejdede, endsige indordnede. Kryptogamherbarierne vare meget længere tilbage.

2. *Det danske Herbarium* var omtalt foran S. 390. For Kryptogamsamlingernes Vedkommende var et meget stort Arbejde at gjøre, forend de henliggende Samlinger bleve tilgængelige.

3. *Generalherbariet*. Her forestod:

a. Den foran S. 391 omtalte Ordning af de Helkronede slægts- og familievise, saa snart de nye Skabe kunde tages i Brug. Dette Arbejde vilde tage omtrent et Aar med 4 Timer ugentlig.

b. Den foran S. 391 omtalte Ordning af *200 magasinerede Pakker* vilde kræve c. 10 Maaneder med 4 ugentlige Timers Arbejde.

c. *Liebmanns* og *Ørstedes* Herbarier henlaa omtrent som i 1888. Nogle Pakker havde kunnet bearbejdes og indordnes; men c. 300 resterede. Disse maatte gennemgaa og ordnes omhyggeligere end nu, og det Hele ordnes, saa at Pakkerne lettere kunde findes. Forøvrigt maatte de suksessivt, naar Lejlighed til videnskabelig Bearbejdelse tilbød sig, fremtages, bearbejdes, indordnes m. m.

d. *De nyere brasilianske (Glaziouske)* Samlinger maatte opsættes og indordnes, for saa vidt de vare bestemte.

e. *Arterne i alle Generalherbariets Slægter* af Blomsterplanter maatte ordnes alfabetisk. Dette var et meget vigtigt Arbejde, som desværre ikke havde kunnet fremmes saa meget som ønskeligt; se foran S. 391. Forholdet var dette, at i tidligere Tid de Herbarier, der bleve indlemmede i Museet, paa Grund af Mangel paa Arbejdskraft ikke bleve saa omhyggeligt indordnede som ønskeligt eller nødvendigt, og navnlig bleve Exemplarerne af samme Art ikke altid lagte sammen. Senere havde Professor Lange, Samsøe Lund og Andre ordnet enkelte Familier; men i Aarenes Løb var meget nyt Materiale

tilkommet, som der ikke havde været Tid til at indordne, og den foretagne Ordning maatte i alt Fald ændres til alfabetisk for let at kunne benytte Herbariet ved Plantebestemmelser og andre videnskabelige Arbejder. Den Ordning, der nu burde foretages, bestod altsaa i en Ordning af det foreliggende Materiale *efter de Bestemmelser, Planterne ligge under*; men dette kunde kun en Botaniker gjøre, da samme Art f. Ex. kunde være opført under synonyme Navne eller henført til forskjellige Slægter. Disse Arbejder maatte efter Sagens Natur høre til de ekstraordinære. *Senere maatte en grundigere og videnskabelig Revision paafølge*, der nødvendigvis maatte foregaa meget langsomt, og som især vilde være Museumsinspektørens Arbejde; jfr. hans Instrux; Univ. Aarb. 1885—86 S. 61. Det var om dette Arbejde, at Professor Lange i 1854 udtalte: »Den endelige Revision og Ordning af Generalherbariet er et saa stort Arbejde, at det er umuligt at angive blot nogenlunde tilnærmelsesvis, naar dette vil være fuldført.«

f. Først naar denne i e. omtalte Ordning var gennemført, vilde der kunde tages fat paa de foran Side 391 omtalte 600 Pakker, fordi disses Indhold maatte sammemlignes med det opstillede Herbarium, hvorefter det, der da viste sig uden Betydning for Museet, kunde udskydes som Doubletter, medens det øvrige blev indlemmet. Det var et meget langvarigt Arbejde, der vilde tage megen Tid.

g. *Doubletsamlingerne*. De Herbarier, der viste sig eller vidstes at være Doubletter, maatte snarest muligt ud af Museet og anvendes til Gaver eller til Bytning med andre Museer eller Privatpersoner, for hvilke de kunde være til Nytte. Det var desværre Tilfældet, at vort Museum *stod i Gjæld til flere fremmede Museer*, der fra Tid til anden havde sendt os Samlinger, og det skulde blot anføres, at der i Januar 1893 var modtaget en Skrivelse fra Herbariet i St. Petersburg, hvori mindedes om, at vor Have fra 1885—92 havde modtaget 2462 Arter fra, men kun afgivet 498 Arter til dette Herbarium, hvilket man fandt lovlig lidt. At ordne og afsende Doubletsamlinger var imidlertid et betydeligt Arbejde, — der skulde skrives Etiketter og føres Bog over, hvad hvert Museum fik m. m. — Atter et betydeligt, for en meget stor Del fra Fortiden stammende Arbejde!

h. *Algesamlingen*. Tilstanden, der var omtalt i Univ. Aarb. f. 1887—88 S. 320, var betydelig forbedret. Den ordinære Assistent, Dr. phil. Rosenvinge havde gennemført Ordningen af *omtrent 1/4 af det almindelige Algeherbarium*. En Del af det magasinerede var endnu ikke gennemgaaet. De arktiske Alger vare ordnede efter Arter, men ikke endelig opstillede. De danske, der ved Dr. Rosenvinges af Staten understøttede aarlige Undersøgelser af danske Farvande uafbrudt bleve forøgede, vare foreløbigt ordnede slægts- og artsvis, men naturligvis langtfra definitivt opstillede m. m. Ogsaa i Algeherbarierne var et betydeligt fra Fortiden stammende Ordnings-Arbejde, foruden videnskabeligt, at gjøre.

i. *Mosherbarierne*. Den i Univ. Aarb. f. 1887—88 S. 319—20 omtalte Tilstand var som anført ekstraordinært bleven noget forbedret, ved Hjælp af Kandidat J. Lange, der navnlig havde været sysselsat med at udskille det danske Materiale og i det Hele ordne Samlingerne. Der henlaa *endnu 103 Pakker* i Magasin, og der var efter 1888 tilkommet en Mængde nyt Ma-

teriale fra Grønland, som efter den endnu ikke fuldendte videnskabelige Bearbejdelse fordrede det sædvanlige, betydelige Arbejde med Doubletters Udtagelse, Fordeling, Opsætning og Indordning af Resten. Det arktiske Mosherbarium fra før 1888 var dog ordnet.

k. *Svampeherbarierne* henlaa som i 1888. Et stort Materiale fra Grønland var tilkommet og var under videnskabelig Bearbejdelse.

1. *Lichenerne*. Tilstanden var uforandret som i 1888. Der var Mængder af Pakker paa Loftet at gjenemgaa og delvis at indordne i de ældre, forøvrigt ikke daarlige Samlinger. Meget nyt Materiale fra Grønland var tilkommet, som maatte ligge uopstillet hen indtil videre; men var eller blev videnskabelig bearbejdet.

Det fulgte af sig selv, at ogsaa Doubletterne af Kryptogamerne maatte distribueres til andre Museer.

3. Bestemmelsesarbejder.

Den videnskabelige Revision af Herbarierne blev navnlig Museumsinspektørens Opgave. Dernæst sørgedes der for, at de Familier eller Slægter, der vidstes at blive videnskabeligt bearbejdede af Specialister hele Verden over, bleve overgivne til disses Bestemmelse og Revision. Der var jo store Mængder af ubestemte Planter, f. Ex. i Galatheasamlingen, Ørstedes og Liebmanns Samlinger, der dels vare foreløbig indordnede, dels henlaa eller skulde henlægges familievís i Pakker paa Loftet, og som naturligvis burde bearbejdes videnskabeligt snarest muligt. Til dette Arbejde ansaa Direktøren det dog for urigtigt at forlange extraordinær eller mere ordinær Arbejdskraft. Det var et Arbejde, som der altid vilde være nok af, selv naar det extraordinære Materiale en Gang vilde være bearbejdet og vel bestemt.

III. Den for Tiden værende Arbejdskraft.

Der fandtes for Tiden følgende ordinære Arbejdskraft ved *Museet*, bortset selvfølgelig fra *den levende Del* af Havens Samlinger.

1. *Museumsinspektøren*. Denne Plads blev oprettet i 1883 med en Løn af 3000 Kr., efter at være foreslaaet af Direktøren, Didrichsen, tiltraadt af Fakultetet, Konsistorium og Ministeriet og vedtaget af Rigsdagen, jfr. Univ. Aarb. f. 1882—83 S. 96—97. Under 27de April 1883 ansatte Konsistorium Cand. mag. Hj. Kiærskou som Inspektør. Hans Instrux blev formuleret i 1886 af den nuværende Direktør paa Grundlag af de ham fra først af paalagte Forpligtelser; jfr. Univ. Aarb. f. 1885—86 S. 61; og blev approberet af Konsistorium. Direktøren maatte i høj Grad beklage, at *denne Stilling i den nye Lønningslov var bleven forringet*, idet Lønnen var bleven nedsat til 2400 Kr., maaske fordi man mente, at den botaniske Museumsinspektør burde stilles lige med den zoologiske Viceinspektør, hvis Løn ligeledes var sat til 2400 Kr., skjønt denne ganske sikkert 1. hverken havde et saa stort Personale at tilse, eller 2. saa stort et Ansvar eller 3. skulde præstere saa meget Arbejde. Den botaniske Inspektør skulde nemlig efter sin Instrux arbejde fra Kl. 9—3, altsaa 6 Timer daglig, den zoologiske Viceinspektør, efter Meddelelse af Professor Lütken, kun 4 Timer daglig. Hvis man satte 1 Time egentlig = 100 Kr. aarlig, blev den zoologiske

Viceinspektør altsaa lønnet for 24 ugentlige Timer efter denne Tarif; men den botaniske Inspektør burde ifølge samme Tarif have for $6 \times 6 = 36$ Timer 3600 Kr. Det maatte sikkert være en Fejltagelse, at man havde sat Lønnen ned fra 3000 til 2400 Kr. Inspektørens Gjerning saas af hans Instrux.

2. En „*Bibliothekar og Assistent*“. Ansættelsen af en saadan gik langt tilbage til Begyndelsen af Fyrretyverne. Ved Begyndelsen af 1886 havde han 2000 Kr. i Løn; jfr. Univ. Aarb. 1882—83 S. 98. Ved de Omordninger, der fandt Sted efter Samsøe Lunds Død i 1886, deltes Pladsen efter Lønnens forskjellige Postering i Kvæsturens Bogholderi efter Konto 1. c. og Konto 3. b., og Dr. Kolderup Rosenvinge blev ansat paa Konto 1. c. med 1272 Kr. som „*Bibliothekar og Assistent*“, medens de resterende 728 Kr. anvendtes dels til Lønning af en Assistent ved Spiritus- og Tørsamlingen, Cand. pharm. Rützou, med 400 Kr.; jfr. Univ. Aarb. 1885—86 S. 27—31; dels maatte Resten formodentlig være gaaet ind i den »til Disposition« for Direktøren stillede Sum 600 Kr. Lønnen for »en Bibliothekar og Assistent« var herefter 1272 Kr. med 5×4 Timers Arbejdstid ugentlig og blev forhøjet paa den nye Lønningslov til 1500 Kr.

Her maatte bemærkes, at det Arbejde, der blev udført for *Museet*, i Virkeligheden blev yderst ubetydeligt, fordi den meste Tid maatte gaa med til Bibliothekets Tjeneste. Fra gammel Tid af var Bibliotheket aabent for Udlaan 3 Gange ugentlig Kl. 12—3; men Bibliothekaren maatte desuden arbejde ikke blot til Kl. 4, men ofte endog betydeligt ud over denne Tid. Hvor betydeligt Bibliotheket blev benyttet, vilde kunne ses af Aarbogen, og Benyttelsen var stigende. Naar man dernæst saa hen til, at Bibliotekaren maatte være en videnskabelig dannet Botaniker, vel bekendt med Litteraturen, til hvem der blev rettet mange Spørgsmaal og gjort Fordringer af det besøgende Publikum, at han ofte maatte træffe Bestemmelser om Anskaffelse af Bøger paa egen Haand, at han havde et Regnskab at føre og aflægge for Bibliothekets Konto, 1500 Kr., at han endvidere skulde bestyre Havens Arkiv af Breve m. m., vilde det let ses, at denne Virksomhed ikke kunde lønnes anstændigt med mindre end 1200 Kr., knap beregnet efter 1 Time ugentlig = 100 Kr. aarlig, og snarere burde lønnes højere. Tilbage blev der ikke fuldt 8 Timer ugentlig for *Museet*, *hvilket var aldeles utilstrækkeligt til at besørge de løbende Forretninger*, hvad nu 7 Aars Erfaring havde lært Direktøren, foruden at han havde Museumsinspektørens og Assistentens egen Erfaring at holde sig til. Assistentens Arbejde bestod nemlig i at:

a. udtage og afsende de Planter, der ønskedes tillaans af Fremmede. *Museet* fik jævnlig Anmodninger om saadanne Laan af fremmede Videnskabsmænd, havde f. Ex. i det forløbne Aar endog havt 2 Anmodninger fra Nordamerika (Washington), foruden andre fra europæiske Lande. Aarbogen viste, hvilke Udlaan der havde fundet Sted. Saa længe store Dele af Samlingen vare mindre vel ordnede, vilde dette Arbejde ofte tage overordentlig megen Tid for Assistenten; b. indordne det Tilbagesendte; c. udtage og derefter fordele Doubletter, efter at have skrevet Etiketter til dem og indført dem i en Protokol. Dette Arbejde krævede megen Tid. *Museet* havde ikke kunnet efterkomme de Krav, der stilledes til det, og var, som anført S. 394, i

Gjæld til flere Museer, der havde sendt værdifulde Samlinger; d. opstille og indordne de mange Gaver, som i Aarets Løb indgik til Samlingernes forskellige Afdelinger; se Beretningerne i Aarbogen; e. gjøre de Planter i Stand med Etiketter m. m., der skulle opsættes paa Papir af Damerne; f. indordne det Opklæbete og g. være de Forskjellige, som indfinde sig paa Museet for at benytte Samlingerne, behjælpelig; udtage og atter indordne det Benyttede. Assistenten burde derfor helst hver Dag være til Stede i Museet.

3. Under Kontoen „*til videnskabelig Assistance*“ fandtes dernæst paa Finanslovforslaget for 1893—94; jfr. Rigsdagstidende 1892—93 Tillæg A. S. 736, opført 1400 Kr. De 1000 Kr. heraf anvendtes til Bestemmelsesarbejder af de levende Planter, vedkom altsaa ikke Museet. De resterende 400 Kr. vare de S. 396 omtalte, som indtil den 1ste April 1893 anvendtes til Løn for en Assistent ved Spiritus- og Tørsamlingerne; Rützou; men som nu indtil videre bleve anvendte til Bedste for Herbarierne.

4. Der var dernæst stillet 600 Kr. „*til Disposition*“ for Direktøren efter Indstilling til og Approbation af Ministeriet. Indtil videre anvendtes 400 Kr. med Ministeriets Tilladelse til at lønne Museumsinspektøren for Extraarbejder, som han udførte udenfor sin sædvanlige Gjerning i Haven, Bestemmelse af levende Planter, eller til Bibliotheket, Katalog-Skrivning; de resterende 200 Kr. brugtes til Arbejde i Museet. Disse 600 Kr. kom kun i ringe Grad Museet tilgode og kunde ikke paaregnes at høre til dettes Annua.

Af det Foregaaende saas det altsaa, at der af Arbejdskraft kun fandtes ved Museet: 1. En Museumsinspektør; ugentlig Arbejde 36 Timer, Løn 3000 Kr., ved den nye Lov nedsat til 2400 Kr.; 2. En Assistent, hvis ugentlige Arbejdstid efter Fradrag af Bibliothekstjenesten i Museet knap var 8 Timer, og Lønnen kunde derfor kun sættes til 300 Kr.; 3. Til løsere Assistance, for Tiden anvendt i Herbarierne, 400 Kr. Endvidere maatte bemærkes, at Direktøren ogsaa selv gjorde noget Museumsarbejde for at bøde noget paa den manglende Arbejdskraft; men da han som Professor i Botanik og Direktør for Haven havde saa mange andre Forretninger at udføre, kunde og burde Museumsarbejde ikke normalt paaregnes fra hans Side. *Den lønnede Arbejdskraft ved Museet var saaledes kun sikret med 3100 Kr., hvilket var aldeles utilstrækkeligt*, og f. Ex. i Sammenligning med det zoologiske Museums, meget ringe.

IV. Forslag til Forøgelse af Arbejdskraften.

Da Direktøren i November 1886 fremkom med Redegjørelse for Museets Tilstand, udbad han sig ekstraordinært 4000 Kr., fordelte paa 2 Aar, fordi han endnu ikke havde Erfaring nok til strax at fremsætte Forslag om Størrelsen af den daglige Arbejdskrafts Forøgelse; jfr. Univ. Aarb. 1887—88 S. 322. Som den historiske Beretning l. c. viste, blev der senere nedsat et Udvalg til med ham at granske Tilstanden og fremsætte Forslag til dens Afhjælpning. Idet Udvalget fremsatte Forslag, som senere vedtoges, om en Bevilling paa 6000 Kr., fordelte paa 4 Aar, nærrede det Haab om, at Samlingerne derefter vilde kunde holdes à jour med Hensyn til Indordning af Forøgelser o. s. v.; jfr. Univ. Aarb. 1887—88 S. 331. Dette var des-

værre umuligt, og Direktøren kunde nu efter 7 Aars Forløb med Sikkerhed sige, at den forhaanden værende Arbejdskraft var utilstrækkelig til det daglige Arbejde, endsige til at rydde op i, hvad Fortiden havde efterladt. Direktøren fremsatte derfor følgende Andragende.

A. Den ordinære Arbejdskraft.

1. *Lønnen for en „Assistent og Bibliothekar“ forhøjes med 900 Kr.*, saa at den altsaa bliver 2400 Kr., hvoraf de 1200 Kr. betragtes som Løn for Bibliothekstjenesten, de 1200 Kr. som Løn for Assistance ved Museets Samlinger; Arbejdstiden efter Omstændighederne 12—20 Timer ugentlig. Direktøren vilde gjerne have denne Adskillelse foreløbig formaliter fastslaaet, for at de to Virksomheder i Fremtiden let maatte kunne skilles ad, naar en anden Fordeling af Pladserne i det Hele skulde gjøre det ønskeligt.

2. *Den ovennævnte til Assistance ved videnskabelige Arbejder bestemte Sum af 400 Kr.*, se foran S. 397, *forhøjes til 1000 Kr.*

3. *Der ansættes en Konservatrice ved Muséet med Løn 400 Kr.* aarlig og 3—4 Timers dagligt Arbejde. Hendes Arbejde skal bestaa i: a. Opsætning paa Papir af de Planter, der skulle indordnes i Herbarierne. Dette Arbejde havde i de forløbne 4 Aar været besørget af 2 Damer, der vare blevne lønnede af den ekstraordinære Sum; jfr. foran S. 389; tidligere vare Pengene til dette Arbejde tagne af Museets Konto; men denne kunde ikke undvære dem. b. Skrivning af Etiketter og andet lignende. c. Ordning af Gjenstande, hvortil ingen videnskabelig botanisk Uddannelse kræves. d. Assistance ved Præparation og Opstilling af Gjenstande, der høre til Sprit- og Tørsamlingen.

Det var meget vanskeligt at bedømme, om denne Forøgelse af Arbejds-kraften vilde være fuldt tilstrækkelig til at besørge *det daglige* Arbejde, men Direktøren haabede det; den var i hvert Fald ingenlunde for stor. Sluttelig vilde han erindre om, at naar i Fremtiden en ny Museumsinspektør blev at ansætte, vilde det blive nødvendigt at reducere hans Arbejdstid i Lighed med den zoologiske Viceinspektørs, saafremt han skulde gaa ned til de 2400 Kr., som den nye Lønningslov havde nedsat Lønnen til. Det vilde da blive at overveje, hvorledes der skulde bødes paa derved foranledigede Tab.

B. Det ekstraordinære Arbejde.

Som det fremgik af foranstaaende Afsnit II, var der endnu en ikke ringe Del tilbage af det Arbejde, som Fortiden havde efterladt. Man maatte nødvendigvis se at faa en Ende derpaa, selv om det gik langsomt fremad, og Direktøren maatte derfor ansøge om en ny ekstraordinær Bevilling. Han antog, at denne bedst kunde gives som en midlertidig Forøgelse af den Konto, der betegnedes »til videnskabelige Arbejder i Museet«, en Forøgelse, som han vilde foreslaa sat til 600 Kr. aarlig i 5 Aar.

Udgifterne til Arbejde i *Museet* vilde derefter blive følgende:

1. Museumsinspektørens Lønning, nedsat fra 3000 Kr. til	2400 Kr.
2. Lønning til en fast Assistent, der for Tiden desuden var Bi-	
bliothekar	1200 —
At overføre	3600 Kr.

	Overført...	3600 Kr.
3. Summen til videnskabelig Assistance i Museet, Haandhjælp og lignende forhøjes fra 400 Kr. til		1000 —
4. Lønning til en Konservatrice.....		400 —
	ialt...	5000 Kr.

samt extraordinært i 5 Aar 600 Kr. aarlig.

Den foreslaaede Forhøjelse af den ordinære Arbejdskraft blev saaledes 1900 Kr. At denne Arbejdskraft ingenlunde var for høj, turde ogsaa fremgaa af en *Sammenligning med det zoologiske Museum*. Da det mineralogiske var i en Overgangstilstand, kunde det ikke inddrages i Sammenligningen. Af det hosføjede Bilag vilde ses, at zoologisk Museums 1ste Afdelings Budget var 6500 Kr., 2den Afdelings 4800 Kr., 3die Afdelings 6468 Kr., ialt 17768 Kr., hvorhos det dog maatte erindres, at de to Inspectores havde en Forelæsningspligt foruden deres Museumsarbejde. Selv om der til den for *Museumsarbejdet* foreslaaede Sum lagdes de 1000 Kr., der anvendtes til Bestemmelse af Havens *levende Planter*, viste det sig, at *Haven dog kun blev lige stillet med omtrent én enkelt af zoologisk Museums 3 Afdelinger*, eller $\frac{1}{3}$ af det hele zoologiske Museum. Thi at Havens Budget paa Konto 3 b var meget større end zoologisk Museums tilsvarende, 3 c, nemlig 31235 Kr. mod 12431 Kr., var en helt anden Sag, som slet ikke vedrørte den her omhandlede, og som tildels var en Følge af den Fordring, der blev stillet ved Havens Anlæg, at den skulde være et folkeligt Dannelses- og Oplysningsmiddel. Det var selvfølgelig alene den Arbejdskraft, der anvendtes til *Ordning og Bearbejdelse af de to Institutioners videnskabelige Samlinger, der skulde sammenlignes*.

Endelig meddelte Direktøren i 2de Bilag Oplysninger om Arbejdskraften ved det zoologiske Museum og ved Rigmuseet i Stockholm.

Ved *zoologisk Museum* fandtes ved 1ste Afdeling — Professor zoologiæ lodes ude af Betragtning saavel som Professor botanices —: en Viceinspektør, Løn 2400 Kr., 2 Konservatorer à 1500 og 1600 Kr. og til Assistance 1000 Kr., ialt 6500 Kr.; ved 2den Afdeling: en Inspektør, Løn 3200 Kr., stigende til 4000 Kr., Assistance ved den konkologiske Samling 1000 Kr. og til anden Assistance 600 Kr., ialt 4800 Kr.; ved 3die Afdeling: en Inspektør 4000 Kr., en Konservator 868 Kr. og til Assistance 1600 Kr., ialt 6468 Kr.; tilsammen 17768 Kr. Ude af Betragtning lodes da den extraordinære Medhjælper, Dr. phil. Hansen med en Lønning af 2800 Kr. og en Arbejdstid af $2\frac{1}{2}$ Time daglig. Endvidere maatte det erindres, at de 2 Inspectores havde Forelæsningspligt foruden Examensarbejde.

Ved *Rigmuseet i Stockholm* var der foruden Lønnen til Direktøren, der ikke havde anden Gjerning end at passe Museet og den botaniske Have; ingen Forelæsninger; — hvilken Løn vistnok var 6000 Kr. foruden fri Bolig — bevilget 4500 Kr. til det botaniske Museum, væsentlig bestemt til Assistance; en Amanuensis og en Dame til at fæste Planter paa Papir; samt til Indkjøb af Planter, Sprit m. m. Desuden fandtes 350 Kr. til Afbildninger af Planter, en Konto, der ikke havde her. Sattes Direktørens (Intendantens) Løn til 6000 Kr., anvendtes der altsaa ialt 10850 Kr. paa Museet. Sammenstilledes hermed vor Have, vilde Sagen stille sig saaledes: Direktøren: fri

Bolig; 1200 Kr.; fornævnte Arbejdskraft *efter de foreslaaede Forøgelse* 5000 Kr. og Museets Konto til Indkjøb af Glas, Sprit og lignende 1200 Kr., ialt 7400 Kr. — altsaa *c. 3400 Kr. mindre end i Stockholm*. Det maatte erindres, at *Sverrig havde et stort Museum i Upsala og et mindre i Lund*, hvis *Annua* ikke kjendtes.

Konsistorium anbefalede i Skrivelse af 3die Juli 1893 til Kirke- og Undervisningsministeriet Direktørens Andragende. Paa *Finansforslaget* for 1894—95 blev derefter optaget under Universitetets Udgiftspost 1 d, Universitetets samlede Lønningssum: 900 Kr. til Lønningsforhøjelse for Bibliothekaren og Museumsassistenten, 400 Kr. til en Konservatrice, 600 Kr. til forøget Assistance ved videnskabelige Arbejder i Museet og til forøget Assistance ved disse Arbejder tillige 600 Kr. som 1ste Bidrag af en femaarig Bevilgning. Endelig optoges der i Henhold til et af Havens Direktør og Konsistorium anbefalet Andragende fra Museumsinspektør Kiærskou et Beløb af 600 Kr. som personligt Tillæg for ham, dels for at han kunde fritages for de af ham i de senere Aar mod et Honorar af 400 Kr. aarlig af den til Disposition for Direktøren staaende Sum til videnskabeligt Arbejde i Haven, udførte Arbejder ved Bestemmelse af levende Planter i Haven og Katalogskrivning i Bibliotheket og hellige sine Kræfter til Ordningsarbejder i Haven, dels som Anerkjendelse af hans gennem mange Aars Erfaring og flittige Arbejde erhvervede Betydning for den videnskabelige Revision af de omfattende Ordningsarbejder i Herbarierne, som Havens Flytning havde havt og vilde have til Følge; jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg A. Sp. 969—72. Af Folkethingets Finansudvalg blev foreslaaet at nægte den ordinære Forhøjelse af Summen til videnskabelige Arbejder i Museet med 600 Kr. og Lønnings-tillægget til Inspektør Kiærskou; jfr. Rigsdagstidende s. A. Tillæg B. Sp. 275—76 og 443—44 og Folkethingstidende s. A. Sp. 2403—4, 2430, 2465—66, 2483—84, 2488 og 2499. De andre Beløb bleve bevilgede af Rigsdagen paa Finansloven for 1894—95.

— Efter at fornævnte Lønningsforhøjelse fra 1500 Kr. til 2400 Kr. for Assistenten ved botanisk Haves Museum, der tillige var Bibliothekar ved Havens Bibliothek, var bleven bevilget paa Finansloven for 1894—95 med Forbehold af, at de to forenede Stillinger som Bibliothekar og Museumsassistent efter Forholdenes Krav kunde adskilles, modtog Konsistorium fra Direktøren for botanisk Have Meddelelse om, at Dr. phil. Kolderup Rosenvinge, der hidtil havde beklædt begge de ovennævnte Stillinger, ønskede at fratræde Assistentpladsen fra 1ste Maj s. A. Efter Direktørens og Konsistoriums Indstillinger bifaldt Ministeriet derefter under 22de s. M., at den for Stillingerne som Bibliothekar ved botanisk Haves Bibliothek og som Assistent ved Havens Museum fra 1ste April s. A. fastsatte Lønning af 2400 Kr. aarlig af Universitetets samlede Lønningssum fra 1ste Maj s. A. fordeltes saaledes, at der for hver af disse Stillinger fastsattes en Lønning af 1200 Kr., saaledes at Stillingerne kunde besættes hver for sig. Efter Direktørens Indstilling udnævnte Konsistorium derefter under 24de s. M. Cand. mag. *C. C. Raunkiær* til Assistent ved Museet fra 1ste s. M. at regne.

b. *Omgravning og Tilplantning af en Del af Observatoriehøjen i botanisk Have.*

Under 15de Juni 1893 modtog Konsistorium fra Direktøren for botanisk Have et Andragende om, at der paa Havens Konto maatte blive søgt bevilget extraordinært et Beløb af 1500 Kr. til Omgravning og Tilplantning af den Del af Observatoriehøjen i Haven, som var beplantet med Gran. Han bemærkede, at det, siden det til Dagarbejde i Haven bestemte Beløb ved Finansloven for 1883—84; jfr. Rigsdagstidende 1882—83 Tillæg B. Sp. 1411—12; var blevet nedsat med 2400 Kr., for at der kunde tilvejebringes de fornødne Midler til Oprettelsen af en Post som Inspektør ved Museet, bestandig havde skortet paa de fornødne Midler til Driften, hvilket navnlig havde medført, at Observatoriehøjen havde maattet forsømmes i Henseende til Rensning for Ukrudt og anden Pasning. Dels paa Grund heraf, dels paa Grund af de ugunstige Jordbundsforhold og navnlig den strænge Vinter i 1892—93 var en betydelig Del af Granplantningen paa Højen gaaet ud. Til Forbedring af Jordbundsforholdene og til Nybeplantning af Højen, som ved den nye Adgang, der antoges at vilde blive aabnet ud mod Sølgade, kom til at ligge paa et for Publikum særlig iøjnefaldende Sted, var der af Havens Gartner beregnet at vilde medgaa fornævnte Beløb.

I Henhold til Konsistoriums anbefaling i Skrivelse af 5te Juli 1893 til Kirke- og Undervisningsministeriet blev der paa Finanslovforslaget for 1894—95 paa Universitetets Udgiftspost 3 b: den botaniske Have, optaget et extraordinært Beløb af 1500 Kr. i fornævnte Ojemed; jfr. Rigsdagstidende Tillæg A. Sp. 975—78.

Efter Ministeriets Begjæring meddelte Havens Direktør i Skrivelse af 14de December 1893 følgende yderligere Oplysninger: Hvad Observatoriehøjen angik, da frembød Naaletræbeplantningerne dér et overordenligt trist Syn nærmest paa den Side, der vendte ud mod det kemiske Laboratorium og det vordende kommunale Anlæg ved Sølgade. Dette noget afsides liggende Terræn var tidligere paa Grund af manglende Arbejdskraft blevet forsømt for vigtigere Ting; men nu, da det rykkede frem i første Række, idet det laa lige for de fra Sølgade kommende Besøgende, naar der eventuelt blev anbragt en Laage til botanisk Have ud mod det kommunale Anlæg, burde det i alle Henseender forbedres; de især af den sidste Vinters Kulde og Blæst dræbte Naaletræer burde erstattes af nye og Jorden burde saa vidt muligt forbedres. Dertil kom, at det Terræn, der laa op til det kemiske Laboratoriums Bygning, henlaa i den Tilstand, hvori det var blevet bragt ved denne Bygnings Opførelse; ganske vist havde Arkitekten ladet det planere lidt, men det var fuldt af Murbrokker og lignende og ubrugeligt for Haven, førend det blev rensat og gennemarbejdet. Der var Trang til et eget „Skolekvarter“, og Direktøren havde netop tænkt sig at benytte ogsaa denne lille Jordstrækning hertil; ved Skolekvarter forstodes et Terræn, paa hvilket der vilde kunde dyrkes i *større Masse* end ellers saadanne Planter, der vare særlig nyttige for og søgte til Skoleundervisningen. Havens Aarsberetninger oplyste, hvilken Mængde af Buketter der aarligt bleve uddelte til Skoler; i de sidste 3 Aar havde det gennemsnitlig været c. 1100. Det var et stort Arbejde, som Haven her udførte i de faa Sommermaaneder

udenfor Ferien og Kravene voxede; for at faa mere Materiale dels til Skolerne, dels til det store Antal af Medicinere og Farmaceuter, var det nødvendigt at anlægge det nævnte Kvarter, og Pladsen ved Foden af Observatoriehøjen egnede sig godt hertil, naar den blev gennemarbejdet. Endelig bemærkede Direktøren, at selv om en Laage mellem botanisk Have og Sølv-gadeparken ikke skulde blive anbragt og aabnet for Publikum, vilde dette dog have rig Lejlighed til at betragte Observatoriehøjens svageste Partier fra denne Park. Han syntes derfor ikke, at man kunde forsvare at undlade at sætte den i den bedste Stand.

Det stillede Forslag blev ikke tiltraadt af Folkethingets Finansudvalg, jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg B. Sp. 279—82 og 445—46, og blev forkastet ved Finanslovsforslagets 2den Behandling, jfr. Folkethingstidende s. A. Sp. 2404, 2415—16, 2430—31 og 2499.

3. Det mineralogiske Museum.

a. Bevilling til Anskaffelse af krystallografiske Maaleapparater.

Fra Bestyreren af Universitetets mineralogiske Museum modtog Konsistorium under 22de Juni 1893 en Skrivelse, hvori han, under Henvi- sning til, at der i den nyeste Tid var sket betydelige Fremskridt i Konstruktionen af de krystallografiske Maaleapparater, saaledes at man nu vilde kunne naa ganske anderledes exakte Resultater ved de nye Apparater end ved de ældre, som Museet var i Besiddelse af, anholdt om, at der paa Finanslovsforslaget for 1894—95 maatte blive søgt en Bevilling til Anskaffelse af følgende Instrumenter:

1. Et Reflexionsgoniometer til videnskabelige Undersøgelser fra Fuess i Berlin	660 Mk.
2. Et do. til Undervisning og lettere Undersøgelser fra Linhof i München.....	200 —
3. Et Mikroskop med de nødvendige Okularer, Objektiver og Belysningsapparat fra Fuess.....	920 —
4. Sieberts apokromatiske Objektiv, Fuess Axevinkelapparat og Babinets Kompensator.....	490 —

ialt . . 2270 Mk.,

omsat til 2043 Kr. Bestyreren tilføjede, at disse Instrumenter vilde faa Betydning ved krystallografiske Undersøgelser af Mineralier fra vore nordiske Bilande.

Konsistorium anbefalede i Skrivelse af 28. s. M. til Kirke- og Undervisningsministeriet Andragendet, hvorefter Beløbet blev optaget paa Finanslovsforslaget 1894—95 paa Universitetets Udgiftspost 3 d: det mineralogisk-geognostiske Museum; jfr. Rigsdagstidende Tillæg A. Sp. 977—78; og bevilget af Rigsdagen paa Finansloven for s. A.

b. Bevilling til *extraordinær Assistance i Anledning af Museets Flytning.*

I Henhold til et af Konsistorium i Skrivelse af 30te Juni 1893 til Kirke- og Undervisningsministeriet anbefalet Andragende fra Bestyreren af

fornævnte Museum blev der paa Finanslovsforslaget for 1894—95 paa Universitetets Udgiftspost 3. d.: det mineralogiske Museum, til Ordningsarbejder i Anledning af Museets Flytning optaget det samme Beløb af 2500 Kr., som havde været bevilget i hvert af de 2 foregaaende Finansaar til extraordinær Assistance i Anledning af Flytningen; jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg A. Sp. 977—78. I Andragendet blev bemærket, at Flytningen af Museet i det væsentligste ventedes tilendebragt i Finansaaret 1893—94, og at Beløbet ikke udelukkende agtedes anvendt til Assistance, men ogsaa til Anskaffelse af en Del Materiel, saasom Æsker, Træbrikker, Etiketter m. v. samt til mindre Suppleringsgjenstande, der under Udpakningen og Opstillingen maatte vise sig nødvendige. Det tilføjedes, at det blev det sidste Aar, i hvilket en saadan Bevilling vilde være nødvendig.

Beløbet blev bevilget af Rigsdagen paa Finansloven for 1894—95.

c. Forhøjelse af det mineralogiske Museums Annuum.

Ved Skrivelse af 28de Juni 1893 indsendte Konsistorium til Kirke- og Undervisningsministeriet et Andragende fra Museets Bestyrelse om, at dets Annuum maatte blive forhøjet i Anledning af de ved Museets Indflytning i dets nye Lokaler forøgede Udgifter til Brændsel, Gas og Vand samt Rengjøring. Udgifterne havde hidtil udgjort c. 400 Kr., og antoges, for Brændselets Vedkommende efter Overslag fra Ingeniør Ramsing, at ville udgjøre følgende aarlige Beløb: Brændsel 2100 Kr., Gas og Vand 400 Kr. samt Rengjøring 1000 Kr., altsaa 3100 Kr. mere end hidtil.

Da Museets nye Lokaler allerede delvis kunde ventes at ville blive tagne i Brug i Finansaaret 1893—94 og Udgiftsforøgelsen kun kunde beregnes efter et Skjøn, blev Forhøjelsen af Museets Annuum optaget paa Universitetets Udgiftspost 3. d.: det mineralogiske Museum, ikke alene paa Finanslovsforslaget for 1894—95; jfr. Rigsdagstidende Tillæg A. Sp. 977—78; men ogsaa paa Forslaget til Tillægsbevilling for 1893—94; jfr. Rigsdagstidende Tillæg A. Sp. 3069—70 og Tillæg B. Sp. 2083—84; og bevilget af Rigsdagen paa begge Love.

4. De lægevidenskabelige Instituter.

a. Oplysninger om de ved Universitetets fysiologiske Laboratorium foretagne Vivisektioner.

I Skrivelse af 6te Januar 1894 til Konsistorium meddelte Kirke- og Undervisningsministeriet, at det fra Folkethingets Finansudvalg havde modtaget en Henvendelse angaaende de Vivisektioner, der foretoges ved Universitetets fysiologiske Laboratorium, i Anledning af hvilken Henvendelse Ministeriet maatte anse det for at være af Interesse at faa konstateret, at de paagjældende Vivisektioner foretoges i Overenstemmelse med de i Lov af 13de Marts 1891 om Vivisektioner foreskrevne Regler. Ministeriet anmodede derfor Konsistorium om, da bemeldte Laboratorium var underlagt Konsistoriums og det lægevidenskabelige Fakultets Tilsyn, at indsende en Beretning fra Fakultetet angaaende Udfaldet af dets Tilsyn med Laboratoriet, bilagt med den af Laboratoriet førte Journal vedrørende Vivisektionerne.

Under 23de Februar 1894 indsendte Konsistorium en fra *det lægevidenskabelige Fakultet* indhentet Erklæring af 16de s. M., hvori Fakultetet oplyste, at det havde oprettet en Kontrol med de Forsøg, som, gaaende ind ind under Lov af 13de Marts 1891, bleve udførte af Videnskabsmænd, der dertil havde erhvervet det lægevidenskabelige Fakultets Tilladelse, idet Fakultetet en Gang aarlig indkaldte og gennemgik samtlige for de nævnte Videnskabsmænd autoriserede Protokoller. Kontrollen udførtes paa fuldstændig betryggende Maade, hvilket Fakultet troede det nødvendigt udtrykkelig at udtale, da det i Forlangendet om Indsendelsen af det fysiologiske Laboratoriums Vivisektionsprotokol ikke kunde undlade at se et Tegn paa Mistillid til dets Kontrolls Tilstrækkelighed. Selvfølgelig kontrolleredes paa den ovennævnte Maade lige saa vel de Forsøg, der udførtes paa Universitetets fysiologiske Laboratorium, som de, der udførtes paa de andre Fakultetets underlagte Laboratorier. Hvad Udfaldet af Kontrollen angik, havde Fakultetet overbevist sig om, at Forsøgene paa Universitetets fysiologiske Laboratorium bleve udførte i nøje Overensstemmelse med Forskrifterne i Lov af 13de Marts 1891; Fakultetet fandt det rettest at tilføje, at det samme havde været Tilfældet med de Forsøg, der vare udførte paa de andre under Fakultetet sorterende Laboratorier.

Med Hensyn til at Ministeriet havde udbedt sig den af det fysiologiske Laboratorium førte Journal vedrørende Vivisektioner tilstillet som Bilag til Beretningen om Fakultetets Kontrol, henlede Fakultetets Opmærksomheden paa, at det ifølge ovennævnte Lovs § 2 havde at autorisere Vivisektionsjournaler, *ikke* for den Institution, hvor Forsøgene bleve udførte, men for hver enkelt Person, som havde erhvervet Fakultetets Tilladelse til under de i Loven fastsatte Betingelser at foretage Vivisektioner, og hvem det eventuelle Straffeansvar paahvilede; det var disse Journaler, der bleve benyttede ved Fakultetets Kontrol med de Forsøg, der faldt ind under Lov af 13de Marts 1891. Den af Ministeriet forlangte Journal for Universitetets fysiologiske Laboratorium eksisterede saaledes ikke og kunde derfor ikke fremsendes.

I Anledning af, at det høje Ministeriums Forespørgsel kun angik Universitetets fysiologiske Laboratorium og ikke de øvrige under Fakultetet sorterende Laboratorier, hvor lignende Forsøg bleve foretagne, havde Fakultetet ikke turdet lade den Mulighed ude af Betragtning, at der for Ministeriet maatte foreligge Opgivelser, der kunde vække Formodning om, at der paa det nævnte Laboratorium foregik Overtrædelser af Lov af 13de Marts 1891. Skjønt Fakultetet, som allerede ovenfor nævnt, var overbevist om, at en saadan Formodning vilde savne enhver Berettigelse, fandtes det dog rettest til Ministeriet at indsende Navnene paa de Videnskabsmænd, der havde foretaget Forsøg paa Universitetets fysiologiske Laboratorium, og som hver for sig bare det retlige Ansvar for de af dem udførte Forsøg, nemlig Professor, Dr. med. Bohr, Lektor, Dr. med. V. Henriques, forhenværende Laboratorieassistent, Cand. med. H. Halberstadt og Reservelæge ved den kgl. Fødselsstiftelse J. Kaarsberg.

Konsistorium udtalte i sin Skrivelse, at medens det vel var en Selvfølge, at Universitetets fysiologiske Laboratorium som alle andre under

Universitetet hørende Instituter stod under Konsistoriums Tilsyn, kunde det dog ikke betyde mere end en almindelig videnskabelig Kontrol; jfr. Univ.s Retsregler § 11; hvorimod Konsistorium ikke kunde have nogen Pligt til at paase, at de forskjellige Instituter overholdt specielle Politibestemmelser, medmindre dette særligt maatte være paalagt Konsistorium. Den i det nærværende Tilfælde omhandlede Bestemmelse, nemlig Lov om Vivisektion af 13de Marts 1891, hvis Karakter af Politibestemmelse fremgik saavel af dens Indhold som deraf, at den var udfærdiget gennem Justitsministeriet, og uden at Konsistoriums Betænkning forud havde været indhentet, paalagde ikke Konsistorium noget Tilsyn med de ved Universitetets Instituter foretagne Vivisektioner, og en saadan Pligt kunde derfor ikke paahvile Konsistorium. Om det imidlertid end kunde antages, at Konsistoriums Tilsyn med Universitetets Instituter i Almindelighed havde et saa vidt Omfang, at det strakte sig til specielle Politibestemmelser Overholdelse, kunde der dog ikke blive Tale herom i nærværende Tilfælde. De omspurgte Vivisektioner foretoges nemlig ikke af Universitetets fysiologiske Laboratorium eller af det dér ansatte Personale i Embeds Medfør, men det var i Følge Lovens Forskrift kun enkelte særlig dertil bemyndigede Personer, der foretog Vivisektioner, og det fysiologiske Laboratorium tjente kun som et af de Steder, hvor de nævnte Forsøg kunde foretages. Efter Loven tilkom det det lægevidenskabelige Fakultet at meddele Bemyndigelse til Vivisektioner ved bemeldte Laboratorium, uden at Konsistorium havde Krav paa at kontrollere Meddelelsen af deslige Bemyndigelser eller blot paa at erholde Underretning derom, og Konsistorium havde ogsaa først gennem Fakultets Skrivelse erfaret Navnene paa de af Fakultetet autoriserede Videnskabsmænd, af hvilke nogle vare uden al Forbindelse med Universitetet. Angaaende hvor vidt Loven hjemlede det lægevidenskabelige Fakultet noget Tilsyn med Vivisektioner, skulde Konsistorium ikke udtale sig; men hvis der paahvilede Fakultetet et saadant Tilsyn, hvilket Konsistorium erfarede, at Fakultetet i alt Fald frivilligt havde paataget sig, stod Fakultetet i saa Henseende ikke under Konsistorium, men direkte under Justitsministeriet, hvad ogsaa forudsattes i Lov af 13de Marts 1891 § 1, 2det Stykke. Konsistorium havde saaledes ikke ført og ikke kunnet føre noget Tilsyn med de omhandlede Forsøg, men maatte betragte det som sig ivedkommende at vaage over, hvorledes de iværksattes. Derimod kunde det ikke være Konsistorium ligegyldigt, om der med Føje kunde rejses Mistanke om Lovovertrædelser, begaaede i noget under Universitetet hørende Lokale af en til dér at foretage Forsøg berettiget Person. Det var derfor en Tilfredsstillelse for Konsistorium af Fakultets Skrivelse at finde bekræftet, hvad man iøvrigt ikke havde betvivlet, at Loven om Vivisektioner paa alle Punkter iagttoges under Forsøgene saavel paa Universitetets fysiologiske Laboratorium som paa de andre under Fakultetet sorterende Laboratorier. Men samtidig maatte Konsistorium erkjende det berettigede i den med Fakultets Skrivelse fulgte Erklæring fra Bestyreren af Universitetets fysiologiske Laboratorium, Professor, Dr. med. Bohr, hvori denne under Henvisning til, at der kun for det af ham bestyrede Laboratoriums Vedkommende, men ikke iøvrigt, var begjært Konstatering af, at Vivisektionerne foretoges i Overensstemmelse med Lov af 1861, udtalte, at

det vanskeligt vilde kunde undgaas, at der paa dette Laboratorium kom til at hvile Mistanke om sammesteds begaaede Lovovertrædelser, og maatte anse en saadan Mistanke som højst krænkende for ham som Laboratoriets Bestyrer, hvorhos han af manglende Kundskab til de Grunde, der havde foranlediget en særlig Kontrol af det fysiologiske Laboratorium, ikke kunde rense dette for den nævnte formentlige Mistanke og derfor havde anmodet Konsistorium om som Universitetslærernes naturlige Værge i saadanne Sager at foretage Skridt, som det maatte finde tjenligt til at afværge, at der anvistes det fysiologiske Laboratorium en Særstilling, der i Længden ikke vilde kunde undgaa at skade dets Anseelse. Uagtet Konsistorium nu var tilbøjelig til at antage, at her forelaa en eller anden Misforstaaelse, kunde det dog ikke forbigaa Muligheden af, at dette ikke var Tilfældet, idet Konsistorium ikke kunde lade ude af Betragtning, at Ministeriet havde fundet Anledning til at henvende sig til Justitsministeriet i denne Sag, og skulde derfor foreløbig tillade sig at anmode Ministeriet om at meddele, hvilke Opgivelser der i den i Ministeriets Skrivelse omtalte Henvendelse fra Finansudvalget eller iøvrigt maatte have foreligget til Begrundelse af Ønsket om særlig for det af Professor Bohr bestyrede Laboratoriums Vedkommende at faa konstateret, at Vivisektionerne bleve foretagne i Overensstemmelse med Lov af 13de Marts 1891.

b. Fastsættelse af Annuum og Assistance for Laboratoriet for medicinsk Bakteriologi m. m.

Under 16de Juni 1893 modtog Konsistorium fra Kirke- og Undervisningsministeriet et af det lægevidenskabelige Fakultet anbefalet Andragende fra Professor i almindelig Pathologi, Dr. med. C. J. Salomonsen om forskellige Bevillinger til Laboratoriet for medicinsk Bakteriologi.

Professor Salomonsen bemærkede i sit Andragende, at det — efter at Laboratoriet fra 1ste April s. A. var blevet henlagt under den ny oprettede ordinære Lærerplads i almindelig Pathologi, og efter at det var besluttet, at det i Sommerens Løb skulde flyttes til nogle af de i den forrige kemiske Laboratoriumsbygning i Ny Vestergade værende Værelser*), — var blevet uundgaaeligt nødvendigt, at der blev bevilget en Forøgelse af Laboratoriets Personale, Materiel og aarlige Tilskud.

Hidtil havde en yngre Læge mod et Honorar af 400 Kr. særlig gaet tilhaande i Laboratoriet nogle Timer daglig og deltaget i Ledelsen af den praktiske Undervisning sammen med en for hvert Kursus engageret Medhjælper. Det vilde let indses, at denne Assistance under de forandrede, betydelig større Forhold vilde være aldeles utilstrækkelig, og han anholdt derfor om, at der ved Laboratoriet maatte blive ansat en fast Assistent, der blev at lønne paa samme Maade som Assistenterne ved de andre medicinske Laboratorier, altsaa med 1200 Kr. aarlig.

Da der ved Undervisningen i Laboratoriet næppe vilde blive Brug for to faste Assistenten — saaledes som Tilfældet var ved det anatomiske, det

*) Jfr. Univ. Aarb. 1892—93 S. 7 og 305—6.

fysiologiske og det pathologisk-anatomiske Institut — og da man formentlig ligesom hidtil vilde kunne nøjes med under Kursuserne at forøge Undervisningspersonalet med en Medhjælper, anholdt han endvidere om en Sum af 300 Kr. aarlig for dermed at lønne Medhjælperen, idet han gik ud fra, at der hvert Semester vilde blive afholdt et fuldstændigt bakteriologisk Kursus i Laboratoriet, og at Medhjælperens Honorar passende kunde sættes til 150 Kr. pr. Kursus.

Heller ikke en efter de sædvanlige Regler lønnet Laboratoriekarl havde hidtil staaet til Institutets Raadighed, og det vilde nu blive nødvendigt at ansætte en saadan, hvis Lønning passende kunde sættes til 600 Kr. aarlig.

Hvad angik de forøgede Udgifter, som den stedfundne Udvidelse af Laboratoriet til omtrent dets firdobbelte Omfang vilde kræve, maatte Opmærksomheden henledes paa, at Rengjøringskontoen vilde blive betydelig større end hidtil, og at det samme i endnu højere Grad vilde gjælde om Belysnings- og Opvarmningskontoen. Med Hensyn til den sidst nævnte Konto maatte det endvidere fremhæves, at Laboratoriet ved Flytningen fra botanisk Have led et ligefremt Tab, for saa vidt som Opvarmningen af Laboratoriets Lokaler hidtil var sket paa den botaniske Museumsbygningens Regning. Den betydelige Merudgift, som Rengjøring, Belysning og Opvarmning af de nye Lokaler vilde kræve, nødvendiggjorde dog ikke en tilsvarende Forøgelse af det aarlige Tilskud til Laboratoriet, under Forudsætning af, at de fornævnte Lønninger til Assistent, Medhjælper og Laboratoriekarl bleve bevilgede; da nemlig Assistenternes og Karlens Honorarer hidtil havde været afholdte af de 1800 Kr., som aarlig havde staaet til Laboratoriets Raadighed, vilde en mindre Forøgelse — som passende kunde sættes til 400 Kr. — vistnok foreløbig vise sig tilstrækkelig til at bestride de nødvendige Udgifter ved Laboratoriets Drift under de forandrede Forhold, og han skulde derfor ansøge om, at Laboratoriets aarlige Tilskud maatte forøges fra 1800 Kr. til 2200 Kr., altsaa med 400 Kr. aarlig.

Desuden vilde Laboratoriets Flytning og Udvidelse nødvendiggjøre en Del Udgifter en Gang for alle. Til Bestridelse af selve Flytningen og de dermed i Forbindelse staaende Reparationer og Forandringer af Møbler og Materiel vilde en Sum af 200 Kr. være tilstrækkelig. Laboratoriets nuværende Inventarium vilde være tilstrækkelig til at montere en Del af de nye Lokaler, nemlig det for videre komne bestemte Arbejdsværelse, de to Portværelser og et af Kjælderrummene; derimod krævede den store 5 Fags Kursussal en særlig ny Montering: Stinkskab til Sterilisationsapparater, Borde og Stole til 15 Deltagere, Disk med 16 Skabe o. s. v.; føjedes hertil et nyt Tør-Sterilisationsapparat samt en Dampdesinfektor og en Mængde forskellige Utensilier, som der trængtes til i flere af Værelserne: Kakkellovns-skærme, Kulkasser, Rulle- og Trækgardiner o. s. v., vilde det efter et foretaget Overslag næppe være muligt at montere de nye Lokaler paa en tarvelig men hensigtssvarende Maade for mindre end 2000 Kr.

For at Undervisningen under de nye Forhold skulde kunne drives i den Form og i det Omfang, som var tilsigtet og ønskelig, vilde det endvidere være nødvendigt at forsyne Laboratoriet med et for Kursusbesøgende reserveret Arbejdsmateriel. Dette vilde ikke koste mere end 25 Kr. pr. Mand, altsaa

under Forudsætning af, at der i Kursussalen blev indrettet 15 Arbejdspladser, ialt 375 Kr.

Endelig ønskede han Laboratoriet forsynet med Mikroskoper, der fremtidig vilde finde Anvendelse ikke blot ved de bakteriologiske Kursus, men ogsaa ved andre mikroskopiske Øvelser, som det var hans Hensigt at afholde, saa snart Laboratoriet var blevet udrustet med det nødvendige Materiale, og en fast Assistent var bleven ansat. Man kunde nemlig ikke stille den Fordring til Eleverne, at de skulde være i Besiddelse af Mikroskop, og flere af de Instrumenter, som nogle af Deltagerne hidtil havde medbragt ved de bakteriologiske Kursus, havde vist sig lidet brugelige. Et Forsøg paa at skaffe de Studerende gode Mikroskoper til Leje — i Lighed med hvad der skete visse Steder i Udlandet — viste sig endvidere uigjennemførligt, og der var saaledes næppe nogen anden Udvej aaben end den at forsyne Laboratoriet med et passende Antal Mikroskoper til Undervisningsbrug, saaledes som det allerede forlængst var sket for det normal-anatomiske og det patologisk-anatomiske Instituts Vedkommende. Da det var Hensigten at indrette 15 Arbejdspladser i Kursussalen, da Laboratoriet ejede 2 gode Mikroskoper og da man maaske nok kunde gjøre Regning paa, at nogle faa af de Studerende ejede et godt Mikroskop, mente han, at man foreløbig vilde kunne nøjes med 10 Mikroskoper, som da maatte være udstyrede saaledes, at de baade kunde anvendes ved almindelige histologiske Undersøgelser og til speciel bakteriologisk Mikroskopi; Olie-Immersion, Abbes Belysningsapparat, bevægeligt Objektbord. Hertil egnede sig f. Ex. Leitz's Mikroskop b.; Kat. 1801 S. 19; med Revolver til tre Systemer; Anskaffelse af 10 saadanne Mikroskoper vilde koste 3510 Kr.

I Skrivelse af 18de August 1893 anbefalede Konsistorium, at der i Forslaget til Finansloven for 1894—95 maatte optages Forslag om en Forhøjelse af den paa Universitetets Udgiftspost 1. d. opførte ved Lov af 12te April 1892 § 8 fastsatte samlede Lønningssum med 2100 Kr. til Assistance for bemeldte Laboratorium, at der søgtes bevilget et ordinært Annuum for Laboratoriet, stort 2200 Kr., paa Universitetets Udgiftspost 3 under et særligt Litra (n), saaledes at Universitetets Udgiftspost 7 a. i Forbindelse dermed nedsattes med 1400 Kr. af det hidtil paa denne Udgiftspost opførte Tilskud til Laboratoriet, medens Resten af dette blev holdt til Disposition, og at der paa den nye Udgiftspost 3 n optoges et ekstraordinært Tilskud til Laboratoriet, stort 5885 Kr., samt endelig at der i Forslaget til Tillægsbevillingsloven for 1893—94 under Universitetets Udgiftspost 7 a. optoges Forslag om en ekstraordinær Bevilling af 200 Kr. til Udgifter i Anledning af Laboratoriets Flytning.

Paa Finanslovsforslaget for 1894—95 og Tillægsbevillingslovsforslaget for 1893—94 bleve fornævnte Bevillinger opførte paa de anførte Udgiftsposter, jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg A. Sp. 967—70, 973—76 og 3069—70. I Anmærkningerne til Finanslovsforslaget for 1894—95 blev tillige bemærket: Da Lovgivningsmagten ved Behandlingen af Universitetets Budget for 1893—94 havde anerkjendt Laboratoriets store videnskabelige Betydning ved at oprette en Professorplads for den Universitetslærer, under hvem Laboratoriet var henlagt, vilde i videnskabelig Henseende en Motivering

af den foreslaaede Bevilling formentlig ikke være fornøden. Der skulde derfor kun tilføjes, at Forholdene under den i Sommeren 1892 truende Kolera-epidemi havde vist, hvilken eminent Betydning Laboratoriets Arbejde til Bestemmelse af Sygdomsfænomener under saadanne Forhold kunde faa. Det turde imidlertid være indlysende, at et præcist og hurtigt Arbejde fra Laboratoriets Side i Hygiejnens Tjeneste krævede et indøvet og paa Øjeblikket disponibelt Personale, og allerede af praktiske Grunde maatte derfor det fremsatte Forslag i høj Grad anbefales.

Af Folkethingets Finansudvalg blev foreslaaet, at de til Assistance i Laboratoriet opførte 2100 Kr. nedsattes med 300 Kr. og Bidraget til Laboratoriets Drift med 400 Kr.; jfr. Rigsdagstidende 1893—94, Tillæg B. Sp. 275—76, 285—86 og 443—46. Med disse Nedsættelser bleve de foreslaaede Beløb bevilgede af Rigsdagen paa Finansloven for 1894—95 og paa Tillægsbevillingsloven for 1893—94; jfr. Folkethingstidende s. A. Sp. 2403—4, 2430, 2465—66, 2483—84, 2488 og 2499.

c. Det normal anatomiske Museum.

Ved Lov om Tillægsbevilling for Finansaaret 1892—93 blev der til fornævnte Museum bevilget et Beløb af 11006 Kr., hvoraf 1500 Kr. som ordinær aarlig Bevilling til Leje af nogle Lokaler i det tidligere »Almindelig Hospital« og til deres Opvarmning og Rengjøring, samt til Materialier ved de mikroskopiske Øvelser i Anatomi for de Studerende, der skulde finde Sted i de nye Lokaler, hvilket Beløb var beregnet at skulle komme til Anvendelse i Finansaaret 1893—94; jfr. Rigsdagstidende for 1892—93 Tillæg B. Sp. 987—88, 1559—62 og 1627—28. Da denne samme Bevilling paa 1500 Kr. ogsaa ønskedes for Finansaaret 1894—95, blev der af Kirke- og Undervisningsministeren til 2den Behandling i Folkethinget af Finanslovsforslaget for s. A. stillet Forslag om, at Beløbet paa Universitetets Udgifts-post 3. h.: det normal-anatomiske Museum, forhøjedes med 1500 Kr. Dette Forslag blev tiltraadt af Folkethingets Finansudvalg og Forhøjelsen bevilget af Rigsdagen; jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg B. Sp. 283—84 og Folkethingstidende s. A. Sp. 2405 og 2501—2. Ved Afslutningen af Regnskabet for 1892—93 var der af fornævnte 11006 Kr. endnu uanvendt et Beløb af 10806 Kr., hvorfor sidst nævnte Beløb blev optaget og bevilget paa Tillægsbevillingsloven for 1893—94; jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg A. Sp. 2991—92 og 3069—70 og Tillæg B. Sp. 2083—84.

d. Aarligt Tilskud til Dronning Louises Børnehospital.

Efter at den ved Universitetets Lønningslov af 12te April 1892 § 2 d. normerede Post for en ordinær Docent, som bestyrer en for Undervisningen egnet Børneklínik, var bleven besat med Overlægen ved Dronning Louises Børnehospital, Professor, Dr. med. Hirschsprung; jfr. Univ. Aarb. f. 1892—93 S. 8—9; anholdt Hospitalets Bestyrelse i et Andragende til Kirke- og Undervisningsministeriet — under Henvisning til den Betydning, Hospitalet havde faaet for Universitetet derved, at det dannede et Led i Universitetets Undervisningsanstalter — om, at der maatte blive tilstaaet Hospitalet, hvis økonomiske Stilling var særdeles trykket, saaledes at det i Aaret 1892 havde

maattet optage et kontant Laan til Dækning af sit Underskud, et aarligt Tilskud af Universitetet, stort 2000 Kr.

Sagen blev af Ministeriet under 9de December 1892 tilstillet Konsistorium, der ved Skrivelse af 3die Juli 1893 indsendte en Erklæring fra det lægevidenskabelige Fakultet, hvori dette udtalte, at medens det paa den ene Side manglede alle Holdepunkter for en Bedømmelse af Hospitalets Trang til en Understøttelse som den omhandlede, ansaa det paa den anden Side Hospitalet for en saa fortrinligt indrettet og bestyret Institution og vurderede dets Betydning saa vel for Sygeplejen som for Undervisningen saa højt, at det vilde anse enhver Understøttelse, der pekuniært kunde sikre dets muligvis ellers truede Existens, for særdeles vel anvendt. Konsistorium sluttede sig til Fakultetets Erklæring.

Paa Finanslovforslaget for 1894—95 blev derefter under Universitetets Udgiftspost 7 h. optaget et Tilskud af 2000 Kr. til fornævnte Hospital, med tilføjet Bemærkning om, at Hospitalets Bestyrelse under Hensyn til dets Forhold til Universitetet havde erklæret sig villig til, dog med Forbehold af Bestyrelsens frie Stilling i det Hele, ved en eventuel Vakance i Overlægestillingen at give det lægevidenskabelige Fakultet Lejlighed til at udtale sig om Ansøgerne med særligt Hensyn til Besættelsen af den fornævnte Docentplads; jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg A. Sp. 989—90.

Da Folkethingets Finansudvalg ønskede nærmere Oplysninger om Hospitalets Formues- og Bestyrelsesforhold, meddelte Bestyrelsen i Skrivelse af 30te November 1893, at der til Dækning af Hospitalets Underbalance i 1892 havde maattet optages et Laan af 3700 Kr., og at Budgettet for 1893 viste et Underskud af c. 5500 Kr., samt at det kun var lykkedes uden særlige Foranstaltninger at vedligeholde Hospitalets rolige Drift ved de i Aaret 1893 modtagne usædvanlige store Gaver til selve Driften, nemlig 10000 Kr. og 1000 Kr. fra 2de Givere. Dette var noget ganske usædvanligt, som ikke kunde ventes gjentaget, idet større Gaver til Hospitalet i Reglen kun tilfaldt det som Legater, af hvilke Hospitalet kun oppebar de aarlige Renter. Ved Forbrug af de fornævnte Gaver, vilde vistnok Aaret 1893 kunne forventes afsluttet med Balance eller i alt Fald kun med et mindre Underskud; men Budgettet for 1894 stillede sig derfor ikke lysere; uden betydelige Gaver eller Tilskud kunde Balance i Regnskabet for 1894 ikke paaregnes. Bestyrelsen bestod af 7 Medlemmer, der alle vare ulønnede, uagtet saavel Økonomiforvaltningen som Forretningsførelsen lagde et ikke ubetydeligt Beslag paa de paagjældende Medlemmers Tid. Bestyrelsen valgte selv nye Medlemmer i de fratrædendes Sted, dog skulde et af Medlemmernes Valg stadfæstes af Justitsministeriet paa Grund af et af Statskassen i sin Tid til Hospitalet ydet Laan paa 28000 Kr. à 4 pCt., af hvilket de aarlige Renter bleve betalte halvt af Justitsministeriet, halvt af Københavns Kommune, og et andet Medlem valgtes af Københavns Kommunalbestyrelse paa Grund af den ved det nuværende Hospitals Opførelse med Kommunen truffne Ordning, hvorefter Kommunens Barselpatienter kunde indlægges paa Hospitalet mod en vis Betaling, der nu var fastsat til 2 Kr. pr. Dag. Bestyrelsen henlede derhos Opmærksomheden paa, at Hospitalet foruden at yde Universitetet Materiale for de Studerendes

Uddannelse ved Siden af Hospitalsvirksomheden øvede en vidt rækkende Hjælp ved tvende gratis Poliklinikker, dels paa Hospitalet i et særligt dertil indrettet Lokale, dels i Dronningens Tvergade, paa hvilke der i 1892 var blevet gratis behandlet 5602 Børn, af hvilke de paa Hospitalet behandlede 4222 Børn havde foranlediget 13530 Konsultationer; jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg B. Sp. 287—90.

Tilskudet blev bevilget af Rigsdagen paa Finansloven for 1894—95.

e. Anskaffelse af et Mikroskop til den kliniske Undervisning ved Blegdamshospitalet.

Fra Kirke- og Undervisningsministeriet modtog Konsistorium under 30te September 1893 til Erklæring en Skrivelse fra Københavns Magistrat om, at der til Brug ved den kliniske Undervisning paa Blegdamshospitalet maatte anskaffes et Mikroskop, som af Overlægen paa Hospitalet var anslaaet til at koste ca. 600 Kr.

Konsistorium indsendte under 11te Januar 1894 dels en Erklæring fra det lægevidenskabelige Fakultet, hvori dette udtalte, at et Mikroskop maatte anses for nødvendigt for den fornævnte Undervisning samt at Overlægens Udtalelser om Beskaffenheden af og Tilbehøret til det ønskede Instrument kunde tiltrædes, dels en Udtalelse fra Universitets Kvæstor, hvori bemærkedes, at da Anskaffelsen af et Mikroskop i Undervisningens Interesse syntes at maatte være en Københavns Kommune uvedkommende Sag, vilde det formentlig være tilraadeligt, at den omhandlede Udgift, i Lighed med hvad der i Henhold til Ministeriets Skrivelse af 5te December 1891; jfr. Rigsdagstidende for 1891—92 Tillæg B. Sp. 1731—32; havde fundet Sted med Hensyn til Udgifterne ved Etableringen af Undervisningen i det Hele paa Blegdamshospitalet, afholdtes af Universitetet*).

I Henhold til Konsistoriums Indstilling blev der af Ministeriet stillet Ændringsforslag til 2den Behandling i Folkethinget af Forslaget til Tillægsbevillingslov for 1893—94 om, at der paa Universitetets Udgiftspost 7. under Litr. h. optoges et Beløb af 600 Kr. til Anskaffelse af et Mikroskop til Brug ved den kliniske Undervisning paa Blegdamshospitalet. Bevillingen blev givet paa Tillægsbevillingsloven for bemeldte Finansaar; jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg B. Sp. 1949—52, 2017—18, 2083—84 samt Folkethingstidende s. A. Sp. 5171—72.

f. Forskjellige Sager.

Til 2den Behandling i Folkethinget af Finanslovforslaget for 1894—95 blev der af Kirke- og Undervisningsministeren stillet Forslag om, at Lønningen paa Universitetets Udgiftspost 1 d. for den kliniske Assistent ved Fødsels- og Plejestiftelsen maatte blive forhøjet fra 600 Kr. til 800 Kr. Forslaget var anbefalet af det lægevidenskabelige Fakultet med Tilslutning af Lægeraadet og Inspektøren for Frederiks Hospital og Fødsels- og Plejestiftelsen. Det blev bemærket, at de andre Assistenten, der vare ansatte

*) Jfr. Univ. Aarb. 1890—91 S. 523.

ved den lægevidenskabelige Undervisning, havde en aarlig Pengeløn af 1200 Kr., og den omhandlede Assistent havde mindst lige saa meget Arbejde som hans jævnbyrdige Kolleger; ved Forhøjelsen af hans Pengeløn vilde han, i Betragtning af at han iøvrigt var aflagt med fri Bolig, Brændsel og Belysning, formentlig blive stillet omtrent paa lige Fod med de andre Assisterter i Fakultetet; jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg B. Sp. 275—76 og 445—46. Forslaget, der ikke blev tiltraadt af Folkethingets Finansudvalg, blev forkastet ved Finanslovsforslagets 2den Behandling; jfr. Folkethingstidende s. A. Sp. 2405—6, 2430 og 2499—2500.

Til Finanslovsforslagets 3die Behandling blev Forslaget atter stillet af Kirke- og Undervisningsministeren, idet Opmærksomheden særlig blev henvendt paa, hvorledes Assistentens Stilling var bleven forringet ved de Forandringer, som den obstetriciske Undervisning stillede til ham, siden hans Lønning var bleven fastsat ved Loven af 12te April 1892. Det havde nemlig under den betydelige aarlige Stigning i Antallet af de lægevidenskabelige Kandidater vist sig at være nødvendigt at supplere det paa Stiftelsen iøvrigt afholdte Kursus i Fødselsvidenskab, som var obligatorisk for lægevidenskabelige Kandidater, ved Lægebesøg fra Fødselsstiftelsen ud i Byen i Tilfælde af kunstig Forløsning. Da den kliniske Assistent maatte holde sig til Disposition for disse Lægebesøg, hvis Antal aarlig steg, blev hans Tid i den Grad beslaglagt, at Adgangen til privat Praxis meget vanskeliggjordes ham, og navnlig hindredes han i at have en fast Konsultationstid. Som Følge heraf vilde hans Stilling, selv om han opnaaede den foreslaaede Lønningsforhøjelse, i Virkeligheden blive meget ringere, end hans ligestillede Kollegers; jfr. Rigsdagstidende 1893—1894 Tillæg B. Sp. 1085—86. Forslaget blev derefter tiltraadt af Finansudvalget og Lønningsforhøjelsen bevilget af Rigsdagen paa Finansloven for 1894—95; jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg B. Sp. 1085—86 og Folkethingstidende s. A. Sp. 4153 og 4291—92.

— Paa Tillægsbevillingslovsforslaget for 1893—94 blev der optaget et Beløb af 1035 Kr. 59 Ø. til Dækning af en Overskridelse paa Universitetets Udgiftspost 4: særegne Udgifter ved det lægevidenskabelige Fakultet, for Finansaaret 1892—93. Ministeriet bemærkede, at det først efter Finansaarets Udløb havde faaet Underretning om Overskridelsen, der hidrørte dels fra den store Stigning i de lægevidenskabelige Studerendes Antal, dels fra, at Tilgangen af Lig til Dissektion havde været noget forøget i Finansaaret i Forhold til tidligere, dels fra Udgifter i Anledning af Deres Majestæters Kongens og Dronningens Guldbryllup. Det var Underkontierne for de ordinære Udgifter og for Rengjøring og Vadsk, der vare overskredne, saaledes at Overskridelserne paa disse Konti androg ialt 1400 Kr., medens der paa 2de andre Underkonti var mindre Besparselser, der kunde dække den Del af Overskridelsen, der ikke var medtaget; jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg A. Sp. 2991—92 og 3069—70 og Tillæg B. Sp. 2083—86. Overskridelsen blev efterbevilget paa Tillægsbevillingsloven f. 1893—94; jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg B. Sp. 2083—84.

5. Det statistiske Laboratorium.

Til 2den Behandling i Folkethinget af Finanslovsforslaget for 1894—95 blev der af Kirke- og Undervisningsministeriet stillet Forslag om Optagelsen af et ekstraordinært Beløb af 500 Kr. paa Universitetets Udgiftspost 3. m., det statistiske Laboratorium, for-at Laboratoriet i Henhold til et indkommet Andragende fra de statsvidenskabelige Professorer kunde blive sat i Stand til ved Undersøgelse af et stort Antal Husholdningsregnskaber fra Land og By at belyse Spørgsmaalet om Toldens Fordeling paa de forskjellige Samfundsklasser. Forslaget blev tiltraadt af Folkethingets Finansudvalg og vedtaget af Rigsdagen; jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg B. Sp. 283—84, 445—46 og Folkethingstidende s. A. Sp. 2405 og 2501—2.

VIII. Universitetets Forhold ud ad til.

1. Repræsentation ved Halle Universitetets 200 Aars Jubelfest.

Med Kirke- og Undervisningsministeriets Samtykke modtog Konsistorium den Kjøbenhavns Universitet tilstillede Indbydelse til ved Delegerede at lade sig repræsentere ved Halle Universitetets 200 Aars Jubelfest, der fejredes i Dagene fra den 1ste til den 3die August 1894. Professor, Dr. theol. H. Scharling valgtes til som Universitetets Delegerede at repræsentere dette ved Festen og overbringe følgende Hilsen:

Senatus Academiae Hauniensis
Curatoribus Senatui Professoribusque
Academiae Halensis
S. P. D.

Quum ad sæculares Academiae vestrae ferias celebrandas his diebus tam multi convenient socii et amici, nobis quoque liceat salutando testificari, nos lætari vobiscum animoque peractae ætatis memoriam recolentes gloriam rite partam vobis gratulari. Nam ab initio statim ad nova pulpita ingenti confluyente turba, in eaque etiam nostratium non nullis, maxime theologiae doctores iurisque periti veritatis lucem late fundebant. Et quum superiorum ea fere præcipua cura fuisset, ut scientia ipsa errore omni remoto clara appareret et ante omnia pura theologiae doctrina exponeretur, novae Academiae Halensi proprium fuit, ut artis subtilitatem cum vitæ vigore coniungeret; id enim maxime agebat, ut doctrinae veritas fructibus eius probaretur. Ita cum scientia Christiana coniunctus fraternus amor hospitia sua erigebat et refugia illa orborum et miserorum, quorum gloria usque ad hodiernum diem permansit.

Post ducentos annos Universitas Halensis cum Vitebergensi consociata etiam nunc viget et floret, seriesque clarorum in omnibus artibus nominum usque ad nostrum tempus continuata est. Quæ utinam per sæcula propagetur, ut etiam posteræ gentes Halas Saxonum ut in arcem veritatis et thesaurum scientiæ se conferent.

Dabamus Hauniæ d. XXVII Junii a. MDCCCXCIV.